

FRI TANKE

Medlemsavis for Human-Etisk Forbund

LEDER

Bekjemp fascismen

Oppslaget i forrige nummer av Fri tanke om tidligere norske SS-menn og minnestøtten de har reist over seg selv i Russland, har avfødt en rekke reaksjoner. Tre av disse befinner seg på debattsidene i dette nummer, sammen med en kommentar fra journalisten som skrev artikkelen, Tor Bach. Fri tanke får til dels sterk kritikk fra innsenderne for å ha trykket saken. Dette fremstår som noe underlig, når de fleste av dem på samme tid kritiserer oppslaget som et angrep på ytringsfriheten.

Artikkelen hadde sin bakgrunn i en reaksjon på at frivillige deltagere i et av Europas blodigste felttog drar tilbake til slagmarken for å reise en minnestøtte over seg selv og at dette i tillegg åpenbart er et ledd i en større internasjonal kampanje for å rehabilitere Waffen SS – en organisasjon hvor medlemmene sverget troskapsed til Adolf Hitler og som i rettsprosessene etter Annen Verdenskrig ble vurdert som kriminell.

Flere av deltagerne har en vel dokumentert tilknytning til Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie, INO, som organiserer tidligere NS-medlemmer og deres sympatisører. INO ønsker å fremstå som kun et kritisk korrektiv til norsk historieforskning. Ikke desto mindre viser Per Bangsund i sin bok *Arvtagerne* at instituttet på 70- og 80-tallet fungerte som fødselshjelpere for Nasjonalt Folkeparti og som samlingssted for det norske nynazistiske miljø. Sentralt i dette miljø stod Erik Blücher, som i dag forsøker fremstå som en leder for det skandinaviske nazi-miljøet.

De siste månedene har på skremmende vis demonstrert hva personer i det høyreekstreme miljøet kan ty til av vold mot meningsmotstandere. Drapet på en fagforeningsmann for kort tid siden og bomben som nesten tok livet av en journalist og hans sønn før i år – begge deler i Stockholms-området – viser hvor langt noen i dette miljøet er villig til å gå. Det er dokumentert nære bånd mellom svenske og norske nynazister.

«Vi skal ikke gripe inn mot meningsytringer som ikke er voldelige,» sier en av innsenderne. Mener han at vi, så lenge disse menneskene lar pistolen ligge hjemme, fritt og uimotsagt skal la dem spre sin antisemittiske og rasistiske propaganda? Om de hevder at jødeutryddelsene aldri fant sted, skal vi da også sette oss tilbake og ingenting si?

Flere innsendere retter kritikk mot motdemonstrantene i Krasnoje Selo, en karakteriserer sågar deres handling som «ikke aktverdig». Vi er dypt uenig i dette. Én sak er at det ikke skulle være aktverdig å uttrykke avsky for handlinger man skarpt tar avstand fra. En annen er at denne type antifascistisk virksomhet ikke er forbundet med så rent lite risiko.

Oppslaget bygget på opplysninger fra det norske, antifascistiske tidsskriftet Monitor. Monitor og det europeiske nettverk av tidsskrifter det er tilknyttet har stått i første linje når det gjelder å avsløre den ekstreme høyresidens gjøremål og laden. Der mye av pressen kun oppfatter nynazistene som et kuriøst fenomen, har disse menneskene sett dem som det de kan være, en trussel mot demokratiet og en alvorlig trussel mot individens liv. Blant de liv som er i fare er deres egne. For det bør de få all støtte og sympati.

ARNFINN PETTERSEN

118709

Krigen skaper djevlskapen

■ "Tri tanke" hadde i nr. 5 en artikkel om Hitlers bødler. Undertegnet synes denne artikkelen i stor grad var ubalansert.

Under vinterkrigen Finland-Russland vinteren 1939-1940 deltok omkring 700 norske menn og kvinner direkte i kampen mot Russland. Disse ble kalt helter. Noen av disse gikk med tyskerne mot russerne og da ble de, ifølge Tri tanke, bødler, sammen med tusenvis av ungdommer hvorav de fleste meldte seg av ren skjær eventyrløst. Det var vettalaust. Men mer vettalaust er artikkelforfatteren som anryder at det lå jødehat med masseslaktning av jøder bak.

I enhver befolkning finnes det

mennesker med forskjellige legninger. Under okkupasjonen dukket f.eks. sadister opp og fikk sjansen til å leve ut sin legning sammen med gestapister. At det fantes sadister blant frontkjemperne kan ikke utelukkes.

Men det er KRIGEN, den absurde KRIGEN, som skaper djevlskapen. Den ene parten er ikke bedre enn den andre. Russerne var i tyskernes øyne djevler og tyskerne engler. Det samme i Vietnam. Da var amerikanerne engler og vietnameserne kommunistiske djevler.

Nylig, under massiv påvirkning av NATOs modifiserte pressekdekkning, ble albanerne og NATO-styrkene engler og serberne djevler.

Krigsforbrytelse nevnes i artikkelen. Hva er så det? Det er det seierherrene som tolker. På slutten av annen verdenskrig ble Dresden i over en uke bombet sønder og sammen og det ble drept flere mennesker enn i Hiroshima. Dresden var pga. av sine kulturskatter erklært som åpen by, hvor det ikke fantes militærlegg. Krigsforbrytelse? Bombingen i Vietnam med de frykteligste vietnamske våpen. Krigsforbrytelse?

Tilbake til rasister i organisasjoner. Det skapes altfor mye blest om disse i media. Og det er noe de rasistiske foreninger og klubber vil ha. Av en eller annen grunn tiltrekkes noen mennesker

av bråk og oppstyr. Den hatske tonen i artikkelen bidrar i negativ retning i kampen mot rasisme.

For øvrig er det snart 60 år siden Norge ble okkupert og det vil si at bødlene til Bach er hauggamle, de som fremdeles lever. Hvorfor bryr seg? Jeg synes ikke det var så tappert av Bachs venner å forfølge bødlene, gjemme seg i buskene, hoppe frem og starte en motdemonstrasjon.

Inskripsjonen som er avbildet "For fred og forsoning" tror ikke artikkelforfatteren på. Det blir teorisert at det er kamuflasje for revansjisme. Dermed har motdemonstranter god grunn til å fortsette sin "kamp" mot oldinger.

Bruk heller tid og krefter med

fredelige midler mot de unge nynazister og rasister. Den "kill the bastards" holdning som artikkelen bærer et snev av og som vi virkelig gjorde ved å drepe flest mulig serbere sammen med NATO i siste Balkankonflikt, er ikke bra. Under annen verdenskrig var serberne våre allierte i kampen mot tyskerne. Historien forteller at mellom 600 000 og 700 000 ble drept samt deportert til konsentrasjonsleire i okkuperte land. Deriblant Norge.

I dette mitt innlegg har jeg blandet RASISME og KRIG, da disse begreper er i slekt når det gjelder grusomheter.

SVERRER KNUTSEN

Hva var egentlig Waffen-SS?

■ Etter påstandene fra Tor Bach om norske SS-menn i forrige nummer av Tri tanke er det tydeligvis behov for en del oppklaringer omkring Waffen-SS og det tyske SS generelt.

SS var en stor organisasjon oppdelt i flere avdelinger med Heinrich Himmler som øverste sjef. Allgemeine SS og Sicherheitsdienst (SD) som også innefattet Gestapo og Sipo var avdelingene som begikk de grusomme krigsforbrytelsene som f.eks. driften av konsentrasjonsleirene, folkemordet på jødene, tortur av langer mm. SS ble som organisasjon kriminalisert under Nürnbergprosessen.

Man må imidlertid holde Allgemeine SS og SD skarpt adskilt fra Waffen-SS.

Når Tor Bach hevder at "all historisk forskning viser at alle deler av SS, også Waffen-SS, deltok i krigsforbrytelser, deriblant masseslaktning av jøder" er dette ikke tilfelle.

Waffen-SS var en ren militær avdeling som utgjorde landfor-

svarmakten sammen med den tyske hær (Wehrmacht). Selv om Waffen-SS var en egen avdeling kjempet den sammen med Wehrmacht og var fullstendig underlagt hærens overkommando. Waffen-SS ble satt inn på særlig vanskelige frontavsnitt og led store tap. De kjempet alltid i første linje og deltok også av den grunn naturlig nok ikke i noen organisert jødeforfølgelse.

Av i alt 850 000 Waffen-SS soldater, hvorav ca. 350 000 var frivillige, falt i alt ca. 300 000. Alle ikketytskere som meldte seg frivillig til tysk krigstjeneste havnet automatisk i Waffen-SS, blant de frivillige fant man representanter fra omtrent alle nasjoner i Europa. Ca. 7000 nordmenn deltok på tysk side hvorav minst 700 falt. Det var også egne legioner med muhammedanere og sigøynere, til og med engelskmenn fant man i Waffen-SS.

Waffen-SS soldaten var meget godt trent, hadde god moral og tilgang til de beste våpen Tyskland kunne oppdrive, man kan

trygt si at de var Hitler-Tysklands elitesoldater.

Jeg påstår ikke her at man ikke kan finne krigsforbrytere i Waffen-SS, det kan man helt sikkert, på samme måte som man kan finne dem i andre avdelinger, også i seierherrenes.

Som en kuriositet kan nevnes at i West Point, USAs militærakademi, henger et stort oljemaleri av generaloberst Felix Steiner i full SS-uniform. Steiner var en av Waffen-SS' mest fremtredende generaler og det er vel tvilsomt at amerikanerne hadde hengt opp dette bilde hvis han hadde representert de tyske jødeforfølgere.

I dag møtes med jevne mellomrom allierte og tyske veteraner i Russland, i Afrika og i Frankrike. De notes som venner. Dette er dessverre helt umulig i Norge. Her virker det som man på alle mulige måter vil holde frontene steilt opp mot hverandre, noen forsoning mellom partene synes slett ikke å være ønskelig. Hvis noen forsøker å fremstille vår krigs- og okkupa-

sjonshistorie på en noe mer objektiv måte enn det som har blitt gjort de siste 55 år, blir det straks mobilisert.

En kjent norsk historiker kalte for noen år siden den "offisielle" norske krigshistorien for "profesjonell desinformasjon gjennom 50 år".

Mens man i alle andre land stadig åpner nye arkiver fra krigsårene, bestemte norske myndigheter for noen år siden å forlenge hemmeligholdelsen av flere av arkivene fra okkupasjonsårene til 2025. Ikke engang historikere har adgang til disse. Hvorfor? Jeg tror myndighetene har gode grunner.

Det at man i tillegg lar skribenter som Tor Bach få bolte seg i et organ som Tri tanke med uttrykk som "Hitlers bødler" og "Norske SS-menn tok frivillig del i Hitlers utryddelseskrig mot slaverne og jøder", gir meg frysninger.

Jeg trodde faktisk Human-Etisk Forbund sto for en mer åpen og forsonlig linje enn andre i vårt land. Vår verden verden

var, eller er så svart/hvit som enkelte (også HEF?) vil ha det til.

Det er ingen i dag som forsvarer Hitler-Tysklands forbrytelser, heller ikke de gamle norske frontkjemperne. Som en av deltagerne på turen til St. Petersburg uttalte til VG: "Intet menneske med vettet i behold kan vel være nazist etter Auschwitz."

De aller fleste av dem hadde faktisk like edle motiver som de norske motsrandskjemperne. Det var svært ofte bare tilfældigheter som avgjorde om man havnet på den "rette" eller den "gale" siden. Å stemple denne gruppen mennesker på den måten som Tor Bach har gjort er, for å si det mildt, ubørt.

Jeg håper at det var siste gang jeg leser en sånntype artikkel i vår ellers så utmerkede medlemsavis.

ESPEN NARUM

Minnesmerker over frontkjemperne

■ I forrige nummer av Tri tanke er hovedoppslaget en ualmennlig hatefull artikkel av Tor Bach om at det her i landet og utenlands reises minnesmerker over nordmenn som falt på Østfronten under annen verdenskrig, i tysk tjeneste. De faktiske opplysninger han gir om de unge menn som odte sine liv, kan gjøre en trist. Men Tor Bach hisser seg sterkt opp over at noen vil minnes disse menneskene og synes å mene at minnesteinene i seg selv er en utilstelig provokasjon.

Alt for krigen var det i Norge en utbredt trykt for at vi skulle bli invadert av Sovjetunionen.

Denne følelse av trussel ble neppe svakere da russerne i 1939 angrep Finland. Det russiske overfall valgte voldsom indignasjon, og mange nordmenn meldte seg som frivillige på finnes side. Ved seieren tok russerne for seg av finske landområder, bl.a. i nord.

Under okkupasjonen i Norge

ble folk utsatt for en massiv nazistisk propaganda som bygget på ideen om trusselen fra bolsjevismen.

9. april 1940 hadde nordmennene fått et sjokk som snudde seg til hat mot tyskerne. Så ble Sovjetunionen også angrepet av tyskerne et år senere, og ble dermed en alliert, ved en skjebnens ironi.

Tor Bach kan ikke få meg til å tro at de norske som lot seg verve av tyskerne dro til Østfronten av forbryterske motiver. Noen var nok overbeviste nazister, samtlige var sikkert overbeviste antikommuniste og langt mer redde for russisk okkupasjon enn for den tyske de opplevde i hverdagen. De hadde neppe kjennskap til de krigsforbrytelser Waffen-SS allerede hadde begått. De forutså neppe heller at de kunne komme til å kjempe mot andre nordmenn. Det spørs om de på forhånd var fullt klar over innholdet i den troskapsed de måtte svERGE. Men

hadde de først sagt A og B og C, var de nødt til å fortsette.

De fleste nordmenn inntok en fanatisk og unyansert jossingholdning. Det er merkelig at de som meldte seg til tysk tjeneste turde å trosse den. Men det fantes miljøer, også utenom Nasjonal Samling, som holdt fast på sin dypt forankrede tyskvennlighet, grunnlagt lenge før krigen, selv når tyskerne okkuperte vårt land. Kfr Hamsun, som hadde en sønn som ble frontkjemper.

Frontkjemperne gjorde en stygg bommert, det er lett å se for oss i ettertid, og kanskje skulle de selv sett det i forkant. Men noen av dem mistet sine liv på den bommerten. Det må være lov for de gjenvendende å sørge over de unge liv som gikk tapt. En minnestein er et uttrykk for den sorgen. Det må være akterdygt.

Noe som derimot ikke er akterdygt, er de metoder Tor Bach forteller oss er blitt brukt av mot-

standerne av disse minnesmerker. De har skaffet seg opplysninger under falske foregiver, de har gjemt seg i buskene og styrtet frem for å ødelegge en minnehoytid, de har rasert en minnestein plassert langt inne i en norsk skog.

Tor Bach forteller oss intet som tyder på at de minnesteinene som er reist, uttrykker noe som fornuftigvis kan anses som støtende. En av inskripsjonene sier ifølge ham at steinen er reist til minne om Europas frivillige som ga sine liv i kampen mot bolsjevismen. Det er vel en sannhet, om enn ufullstendig, som de fleste sannheter, ikke minst de på minnesteinene.

Tor Bach mener at minnesteinene tjener politiske motiv. Jeg forstår ikke hvordan minnesmerker på bortgjente steder kan være politiske virkemidler, men selv om de er, hva så? Nynazister har leilighetsvis brukt terror for å uttrykke sine ideer, som når de setter fyr på innvandrerboliger.

Denslags handlinger må vi gripe inn mot. Men vi skal ikke gripe inn mot meningsytringer som ikke er voldelige, og heller ikke mot følelsesytringer som ikke kan skade andre mennesker, slik som minnesteinene. I et demokratisk land skal det herske ytringsfrihet, som også må omfatte antidemokratiske meninger og retten til blant annet kunstneriske uttrykk for følelser – selv når uttrykkene er kontroversielle.

Nazistiske eller kommunistiske ideer skal – i likhet med religiøs propaganda – forebygges med kunnskap og motes med saklig motargumentasjon. Forsøk på undertrykkelse vil uvegerlig øke trass, hat og fiendskap, ikke minst hos unge mennesker som søker etter noe å gjøre oppror mot. A torby folk å hedre sine døde er dypt krenkende, uklokt og forkastelig.

SVEN GRØNNER HANSEN

Waffen-SS, ytringsfrihet og krigsforbrytelser

Det er kommet en rekke reaksjoner på min artikkel om frontkjemperne og deres kampanje for å renske Waffen-SS. Jeg vil kort svare på noe av kritikken.

Sven Grønner Hansen henviser til ytringsfriheten og hevder – forsåvidt korrekt nok – at denne også må gjøres gjeldende for meninger vi ikke liker. Han misforstår imidlertid totalt prinsippet om ytringsfrihet hvis han tror det kan påkalles for å sette en stopper for de som eksponerer politiske ekstremister og det de representerer. Demokratiet er nettopp basert på retten til å ytre avsky for politiske holdninger og handlinger en misliker. Og det er nettopp denne retten de unge menneskerettighetsaktivistene i Russland benyttet seg av.

Både Espen Narum, Sverre Knutsen og Sven Grønner Hansen hevder at Waffen-SS ikke var krigsforbrytere, at de ikke var ideologisk motivert og at de bare var 'vanlige soldater' som tilfeldigvis valgte feil side. Jeg vet ikke hvordan mine motdebattanter stiller seg til den såkalte 'historiske revisjonismen' som søker å rehabilitere nasjonal-socialismen og dens ulike nasjonale varianter. Men det er påfallende at argumentene deres nettopp er de man oftest hører fra dette hold når noen forsøker kaste lys over Waffen-SS' virksomhet.

At denne myten også har festet seg hos enkelte som ellers ikke slutter seg til revisjonismens politiske agenda, kan skyldes at his-

torien til de ikke-tyske SS-frivillige i stor grad har basert seg på beretninger fra de frivillige selv og derfor gir en svært selektiv og glorifisert fremstilling av Waffen-SS' blodstente historie. Det er imidlertid ingen seriøse historikere som de siste tyve år har stilt spørsmål ved det faktum at Waffen-SS deltok i omfattende og systematiske jødeutryddelser og at dette ikke bare begrenset seg til enkelte spesialavdelinger. De siste årene er det utkommet en rekke bøker som dokumenterer dette grundig: Claus Bundgård, Niels Bo Poulsen og Peter Scharffs «Under hagekors og Dannebrog», som tar for seg de danske SS-frivillige, Diether Pohls «Nationalsozialistische Judenverfolgung in Ostgalizien 1941 - 1944» og Thomas Sandkühlers «Endlösung in Galizien» – for å nevne noen.

Til spørsmålet om norske SS-frivillige var ansvarlige for krigsforbrytelser, behøver vi ikke engang bevege oss utenfor vårt eget lands grenser for å finne eksempler. Jeg vil her minne om SS-vaktbataljon Norge – en enhet som bestod av norske SS-frivillige, hvorav mange veteraner fra Øst-fronten – som gjorde tjeneste som KZ-vakter i Norge. Mener mine motdebattanter at heller ikke disse kan betegnes som forbrytere?

Faktisk er situasjonen den at, mens noen fortsatt tviholder på myten om Waffen-SS som «vanlige soldater» (hva nå det måtte in-

nebære i en rasistisk utryddelseskrig), begynner historikermiljøet i Tyskland å få øynene opp for at også det 'ordinære' Wehrmacht begikk organiserte krigsforbrytelser.

Narums argument om at man var for opptatt ved fronten til å bedrive jødeutryddelser holder overhodet ikke vann. Ifølge denne logikken kunne man også argumentere slik: «Hvorfor skulle Tyskland, som drev krig på flere fronter, kaste bort store ressurser på å drive utryddelsesleire, når man trengte soldatene ved fronten?» Selv om man utfra et militært synspunkt kan undre seg over denne bruken av ressurser, går jeg ut fra at Narum er enig i at jødeutryddelsene faktisk fant sted.

Med hensyn til bildet av general Felix Steiner i full uniform på West Point militærakademi, er historien en noe annen enn slik Narum fremstiller den. Ifølge ansatte ved West Point som jeg selv har vært i kontakt med, hang bildet som en del av en utstilling over tysk krigspropaganda på begynnelsen av åttitallet. Bildet tilhørte en samling utlånt fra Center of Military History. At dette skulle gjøre Felix Steiner, eller for den saks skyld Waffen-SS, mindre forbryterske har jeg vanskelig for å se. Når dette er sagt, skal det legges til at både Steiner og andre topp-nazister gikk i amerikansk tjeneste etter krigen. Men dette sier mer om hvilket klima som rådet ved inngangen til den kalde

Tor Bachs artikkel om minnestenen over norske frontkjemper i forrige Fri tanke har medført en rekke leserbrev – vi har på langt nær funnet plass til dem alle. Vi oppfatter i utgangspunktet debatten som noe på siden av Fri tankes kjerneområde. Med Tor Bachs motsvar anser vi derfor debatten som avsluttet i våre spalter.

red.

Se forøvrig leder, side 2

krigen enn om hvorvidt disse var ansvarlige for krigsforbrytelser eller forbrytelser mot menneskeheten.

Jeg er faktisk også tilhenger av fred og forsoning. Man må likevel – uten å bli beskyldt for å opprettholde gamle fronter eller bedrive systematisk desinformasjon – kunne sette spørsmålsteget ved motivene bak, ikke bare monumentet i Krasnoje Selo, men også de seks andre det er tale om.

De gamle frontkjemperne som talte så varmt om forsoning i VGs skandaløst uinformerte reportasje fra monumentavdukingen hørte åpenbart ikke sine russiske venner bruke ordet «yids» – «jøder» – som skjellsord mot de unge antifascistiske aktivistene. Kanskje ikke så underlig: Flesteparten av dem var før og under krigen medlemmer i Nasjonal Samlings Ungdomsfylking og har i alle år etter krigen tilhørt en politisk subkultur, tilknyttet Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie og avisen «Folk og Land», hvor man har mott Holocaust med fornektelse eller fortieelse og hvor man har frem-

stilt Vidkun Quisling ikke bare som nasjonens, men også jodenes redningsmann i Norge. Dette miljøet var også fødselskjempere for og står fortsatt i god kontakt med nettopp de nynazistene som mine motdebattanter advarer mot.

Jeg slutter meg til spørsmålet som ble stilt av en kommentator i Monitor: Hvis dette miljøet virkelig er interessert i forsoning – og ikke bare rehabilitering av Waffen-SS og Quislingstyret – hvorfor reiser da ikke et monument over de norske SS-frivilliges ofre blant soldater og sivillbefolkning på Østfronten eller et minnesmerke over de russiske og jugoslaviske krigsfanger som ble mishandlet til døde i norske fangeleire?

Til slutt til Sverre Knutsen: Det er riktig at seierherrene skriver historien. Vi kan kanskje likevel være enige om at det ville ha vært mindre heldig hvis Hitler-Tyskland i dag var i historieskriverens posisjon?

TOR BACH